

Nr 374.

Av herr **Johansson, Johan Bernhard, m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag.*

I Kungl. Maj:ts proposition, nr 277, angående stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag föreslås, att riksdagen skall bemyndiga riksgäldskontoret att till ett belopp av högst 16 miljoner kronor tillhandahålla medel för statens medverkan till rekonstruktion av Hellefors Bruks A.-B. i enlighet med i propositionen förordade grunder.

Det sakläge, som föranlett Kungl. Maj:t att framlägga detta förslag, skapades genom riksdagens beslut år 1933, i enlighet med vilket staten förpliktade sig att, därest icke senast den 31 maj 1934 bankmässigt betryggande säkerhet ställdes för bolagets förbindelser gentemot Skandinaviska Kreditaktiebolaget eller överenskommelse träffades rörande den fortsatta finansieringen av Helleforsbolaget, till nämnda bank utan vederlag eller villkor i övrigt överlåta Kreditkassan direkt eller indirekt tillhöriga aktier i bolaget ävensom statens fordran hos bolaget och dess dotterbolag på grund av samtidigt lämnad statskredit.

1933 års riksdagsbeslut i ärendet hade alltså den karaktären, att om ingen vidare åtgärd beslöts av 1934 års riksdag, skulle statens fordringar å Helleforsbolaget automatiskt tillföras Skandinaviska Kredit Aktiebolaget. Det har hela tiden varit uppenbart, att ett nytt statsingripande i ärendet endast kunde ske i form av högst betydande investering av statsmedel i bolaget, tillräckliga att helt eller i alla händelser så gott som helt täcka bolagets bankskulder. Fem dagar före utlöpande av ovan angivna frist har Kungl. Maj:t nu föreslagit en åtgärd innebärande, att nämnda bank av statsmedel erhåller fullständig täckning för sin fordran hos Helleforskoncernen, för vilken fordran säkerhet i stor utsträckning saknas. Samtidigt blir staten praktiskt taget ägare till koncernen. Som motiv till denna åtgärd anföres dels att det icke skulle vara med absolut säkerhet bevisat, att statens fordringar på koncernen komme att även i framtiden befinnas vara alldeles värdelösa, dels att endast statens övertagande av företaget skulle kunna garantera, att det komme att skötas med tillbörlig hänsyn till den befolkning, som har sin utkomst vid företagets anläggningar.

Beträffande det förra motivet kan anföras, att föreställningen att Helleforsaktiernas värde i statens hand icke skulle vara helt utplånat grundar sig på en utomordentligt osäker kalkyl, vilken såväl kommerskollegium som Kreditkassans styrelse förklarar sig befara vara alltför optimistisk, och även det största värde, som vid en sådan optimistisk bedömning kan

tillskrivas aktierna, måste betraktas som mycket lågt i förhållande till de belopp, som staten måste ställa till förfogande för övertagande av äganderätten till Helleforskoncernen. Dessa belopp torde med all säkerhet icke komma att begränsas till nu föreslagna 16 miljoner kronor. Ytterligare statsmedel för rörelsekapital och för fortsättande av oundgängligen nödvändiga reorganisations- och rationaliseringsåtgärder komma tvivelsutan att visa sig erforderliga. Att dessa ytterligare kapitalbehov icke beröras i propositionen, torde sammanhänga med att icke ens en antydan har kunnat givas om vad som skall ske, när staten övertager det tekniska, kommersiella och sociala ansvaret för företaget ävensom ansvaret för dess obligationslån och övriga förbindelser.

Kungl. Maj:t säger härom endast, att någon viss detaljerad plan för erforderlig reorganisering och sanering icke för närvarande kan framläggas. Detta självklara påstående kan icke accepteras såsom förklaring till att icke ens några huvudlinjer för den nödvändiga reorganisationen kunna antydas. Kungl. Maj:ts hänvisning till de alternativa förslag, som framlades av Helleforsstyrelsen 1933 och i år, tjänar endast till att understryka det förhållandet att Kungl. Maj:t i innevarande stund icke kan ens antyda i vilken riktning en reorganisation kommer att gå och vilka i alla händelser högst betydande ytterligare tillskott av statsmedel, den kan komma att kräva. Kungl. Maj:t begär härutinnan obegränsad fullmakt in blanco endast med skyldighet att höra Kreditkassans styrelse, vilken senare skyldighets innebörd bäst belyses av att den föreliggande propositionen framlagts efter Kreditkassans hörande men med ignorande av dess avstyrkande.

Beträffande de sociala motiven för den föreslagna statsaktionen kan till en början nämnas, att Helleforsbolagets styrelse säkerligen med full rätt uttalar, att om den fordringsägande banken bleve ägare till företaget, kan man antaga att det betydande ekonomiska intresse, som banken därmed övertager, samt den sociala hänsynen till den befolkning, vars utkomst är beroende av företaget, skall föranleda banken att alltjämt i möjligaste mån använda företagets produktionskapacitet. Styrelsen säger härom uttryckligen: »Ur social synpunkt torde sålunda icke föreligga skäl för staten att ikläda sig några nya risker.» Såväl kommerskollegium som riksgäldskontoret hava anslutit sig till denna uppfattning. Kungl. Maj:t synes emellertid anse, att statens drivande av Helleforskoncernen skulle medföra sociala fördelar av utomordentlig omfattning framför enskild drift. Det är svårt att förstå hur så skulle vara möjligt, om det statsägda företaget skall bedriva sin rörelse på ett affärsmässigt sätt och utan fortsatta tillskott av statsmedel.

I sin helhet kännetecknas Kungl. Maj:ts förslag av en märklig undervärdering av oundvikliga utgifter och förluster och en övervärdering av minst sagt problematiska vinster. För att icke behöva avstå från en ytterst oviss, avlägsen och relativt obetydlig vinstmöjlighet, åtager sig sta-

ten att omedelbart och till fullo likvidera ett delvis nödlidande banklån av sådan storleksordning att den statliga utgiften vida överträffar även den mest optimistiska uppskattning av statens avlägsna återvinningsmöjligheter.

Starka invändningar emot Kungl. Maj:ts förslag kunna även göras på rent principiell grund. Även de varmaste anhängare av industriell statsdrift måste väl medge, att Helleforsföretaget är ett sällsynt olämpligt föremål för sådan. Uppkommet såsom ett försök att rädda spillrorna från Vargökoncernens sammanbrott har det från början varit belastat med organisatoriska svagheter och har i hög grad lidit av alla de olägenheter, som åtfölja en dålig ekonomi. Det är beträffande alla sina produkter utsatt för effektiv konkurrens. Det är typiskt ett företag, som kan hållas vid liv endast genom den noggrannaste och smidigaste skötsel och genom en rationalisering, som icke på någon punkt får vara mindre effektiv än konkurrenternas. Dessa synpunkter hava av riksdagen på det starkaste betonats i dess skrivelse i ärendet innehållande 1933 års riksdagsbeslut. Sedan riksdagen där framhållit, att den då vidtagna stödaktionen »bör betraktas som en rent tillfällig, huvudsakligen av sociala skäl betingad åtgärd», framhålles nödvändigheten av att i styrelsen för Helleforsbolaget »insättas representanter för affärskunskap och brukskänedom i syfte att trygga en mera affärsbetonad förvaltning av företaget». Även erinrade riksdagen om »angelägenheten av att alla möjligheter till organisatoriska och driftsekonomiska besparingar iakttagas». Ett verkligt beaktande av riksdagens härutinnan uttalade uppfattning synes kräva att Helleforskoncernen bibehålles såsom ett privatägt affärsmässigt skött företag.

Med åberopande av det nu anförda hemställes,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 277.

Stockholm den 31 maj 1934.

J. B. Johansson.

Joh. Nilsson
i Kristianstad.

Gösta Bagge.

G. Sederholm.

A. O. Frändén.

O. Bergqvist.

Fritiof Gustafson.

M. Svensson.